

บทที่ 8

ความพึงพอใจและทัศนคติของเกษตรกรต่อเกษตรพันธะสัญญา

ในบทนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรต่อระบบเกษตรพันธะสัญญา และทัศนคติของเกษตรกรต่อผลที่เกิดขึ้นของเกษตรพันธะสัญญา จากนั้นจะมีการวิเคราะห์องค์ประกอบของความพึงพอใจของเกษตรกรโดยใช้การวิเคราะห์ factor analysis เพื่อดูว่าปัจจัยในหมวดใด มีผลอธิบายความพึงพอใจของเกษตรกรมากที่สุด

ความพึงพอใจของเกษตรกรในการศึกษานี้ ได้แบ่งเป็น 12 ด้าน ได้แก่ ความพึงพอใจต่อข้อกำหนดของสัญญา ประสิทธิภาพในการสื่อสารกับเกษตรกร ความพึงพอใจต่อปัจจัยการผลิต การรับซื้อผลผลิต ความเชื่อถือได้และความรวดเร็วในการจ่ายเงินให้กับเกษตรกร ความเอาใจใส่ของบริษัทต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงหรือขนาดและประเภทของบริษัท ความแปรปรวนของเทคโนโลยีการผลิต ความแปรปรวนของราคาและผลผลิตโดยรวม และสุดท้ายความพึงพอใจต่อความแน่นอนในด้านตลาดโดยรวม โดยกำหนดให้เกษตรกรให้คะแนนความพึงพอใจในด้านต่างๆ เป็น 5 ระดับ (น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด) แต่มีคะแนนตัวเลขจาก 1-10 ให้เกษตรกรเลือกตอบโดยเลข 1 แสดงถึงความพึงพอใจน้อยที่สุด และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆตามจำนวนเลข โดยเลข 10 แสดงถึงความพึงพอใจมากที่สุด ในการสอบถามถึงความพึงพอใจของเกษตรกร คณะผู้วิจัยได้อธิบายว่า ถ้าพึงพอใจน้อยที่สุด จะมีคะแนน 1 หรือ 2 ถ้าพึงพอใจน้อย จะมีคะแนน 3 หรือ 4 ถ้าพึงพอใจปานกลาง จะมีคะแนน 5 หรือ 6 ถ้าพึงพอใจมาก จะมีคะแนน 7 หรือ 8 ถ้าพึงพอใจมากที่สุด จะมีคะแนน 9 หรือ 10 จากนั้น เกษตรกรก็สามารถเลือกระหว่างตัวเลข 2 ตัวได้ ทำให้การถามเกษตรกรในช่วง 1 ถึง 10 เป็นไปได้แม้จะยากในบางกรณี เหตุผลที่คณะผู้วิจัยได้ให้ช่วงคะแนน 1 ถึง 10 ก็เพราะต้องการให้คะแนนมีความละเอียดมากกว่าช่วง 1 ถึง 5

8.1 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อเกษตรพันธะสัญญา

8.1.1 ข้อกำหนดของสัญญา

ความพึงพอใจด้านข้อกำหนดของสัญญาแบ่งเป็น 3 ช้อย่อย คือ ความชัดเจนเข้าใจได้ของสัญญา ความสมบูรณ์ของสัญญา และการมีส่วนร่วมในการกำหนดรายละเอียดในสัญญาของเกษตรกร ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อข้อกำหนดของสัญญาในระดับปานกลางค่อนข้างมาก โดยมีคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยอยู่ในช่วง 5.1-7.6 (ตารางที่ 8.1) โดยเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งมีความพึงพอใจด้านนี้น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับเกษตรกรผู้ปลูกพืชอื่น แม้ว่าในการทำสัญญาปลูกพืชต่างๆ เกษตรกรส่วนใหญ่จะไม่ได้รับสัญญาที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจนแต่เกษตรกรก็ยังให้มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ส่วนในการเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรส่วนใหญ่มีสัญญาที่ชัดเจนแต่ความพึงพอใจก็ไม่สูงกว่าเกษตรกรที่ไม่มีสัญญาที่ชัดเจน โดยเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรมีคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำสุดที่ 5.6 เมื่อเทียบกับพืชหรือสัตว์อื่นๆ

การศึกษาความพึงพอใจต่อความสมบูรณ์ของสัญญาในด้านต่างๆ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจต่อความสมบูรณ์ของสัญญาในด้านต่อไปนี้ การห้ามขายผลผลิตให้กับผู้อื่น (ร้อยละ 90) การประกันราคารับซื้อ (ร้อยละ 84) เงื่อนไขคุณภาพของผลผลิตที่รับซื้อ (ร้อยละ 82) ข้อกำหนดวิธีการและวันรับซื้อ (ร้อยละ 90) ระยะเวลาการชำระเงิน (ร้อยละ 82) การหักหนี้ค่าปัจจัยการผลิต (ร้อยละ 85) การบอกเลิกการผลิตถ้าผิดสัญญา (ร้อยละ 61) ข้อกำหนดวิธีการผลิต (ร้อยละ 62) ชนิดและคุณภาพปัจจัยการผลิตรวมทั้งราคาปัจจัยการผลิต (ร้อยละ 74) และการรับคืนปัจจัยการผลิตหากไม่ได้คุณภาพตามที่ตกลง (ร้อยละ 53) ยกเว้นเพียงข้อเดียวที่เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 57) ไม่พึงพอใจ คือ การประกันปริมาณรับซื้อผลผลิตขั้นต่ำ เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้รับการประกันปริมาณรับซื้อขั้นต่ำจากคู่สัญญา คะแนนความพึงพอใจด้านความสมบูรณ์ของสัญญาโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 5.9-7.5 จัดว่าอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก โดยพืชหรือสัตว์ที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับที่พอใจมาก ได้แก่ ถั่วเหลืองฝักสด ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ พริกและปลา โดยมีคะแนนสูงกว่า 7 ส่วนพืชและสัตว์ที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้เลี้ยงสุกรและมันฝรั่งมีคะแนนพึงพอใจเฉลี่ยต่ำสุดที่ 5.7 และ 5.9 ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดรายละเอียดในสัญญา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 69) ไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดสัญญา โดยให้คะแนนความพึงพอใจค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับข้ออื่นข้างต้น โดยคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.7-6.5 จัดว่าอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง โดยเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรและไก่เนื้อแบบประกันราคาไม่พอใจในประเด็นนี้ค่อนข้างมากดูจากคะแนนที่ต่ำมากที่สุดที่ 3.8 (ตารางที่ 8.2)

ตารางที่ 8.1 ความพึงพอใจด้านข้อกำหนดของสัญญา จำแนกตามชนิดพืช

หน่วย: คะแนน

ความพึงพอใจ ด้านข้อกำหนดของสัญญา	ระดับความพึงพอใจเฉลี่ยจำแนกตามชนิดพืช						
	มันฝรั่ง	มะเขือ เทศ	ถั่ว เหลือง ฝักสด	ข้าวโพด หวาน	ข้าวโพด ฝักอ่อน	ข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ เพื่อผลิต เมล็ดพันธุ์	พริก
การมีสัญญาที่ชัดเจนเข้าใจได้	5.9	7.0	7.6	6.0	6.8	7.6	7.3
ความสมบูรณ์ของสัญญาในด้าน ต่างๆ	5.9	6.9	7.5	6.2	6.8	7.5	7.2
เกษตรกรมีส่วนร่วมในการกำหนด รายละเอียดในสัญญา	5.1	5.3	6.5	5.9	5.1	6.0	6.3

ตารางที่ 8.2 ความพึงพอใจด้านข้อกำหนดของสัญญา จำแนกตามชนิดสัตว์

หน่วย: คะแนน

ความพึงพอใจ ด้านข้อกำหนดของสัญญา	ระดับความพึงพอใจเฉลี่ยจำแนกตามชนิดสัตว์				
	สุกร	ไก่ไข่	ไก่เนื้อ ประกันราคา	ไก่เนื้อ รับจ้างเลี้ยง	ปลา
การมีสัญญาที่ชัดเจนเข้าใจได้	5.6	6.8	5.9	6.8	7.2
ความสมบูรณ์ของสัญญาในด้าน ต่างๆ	5.7	6.9	6.2	6.9	7.1
เกษตรกรมีส่วนร่วมในการกำหนด รายละเอียดในสัญญา	3.7	5.9	3.8	5.1	6.1

8.1.2 ประสิทธิภาพในการสื่อสารกับเกษตรกรโดยรวม

ความพึงพอใจด้านประสิทธิภาพในการสื่อสารกับเกษตรกรแบ่งออกเป็นข้อย่อยๆ 9 ข้อ (ตารางที่ 8.3-8.4) ผลการศึกษา พบว่า โดยภาพรวม เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 84) ได้รับการชี้แจงจากเจ้าหน้าที่บริษัทก่อนทำสัญญาข้อตกลง และให้คะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยในระดับมาก (6.5-7.9) ยกเว้นเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรที่ให้คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 5.0 คือมีความพอใจในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่ทางบริษัทหรือนายหน้าชี้แจงกับเกษตรกรแล้วเกษตรกรส่วนใหญ่พึงพอใจ คือ ต้นทุนที่จะเกิดขึ้นอย่างละเอียดชัดเจน

(ร้อยละ 73) ราคาที่จะรับซื้อโดยเป็นราคาที่เกษตรกรมีส่วนในการกำหนดหรือพอใจในตอนทำข้อตกลง (ร้อยละ 59) ระดับของคุณภาพของผลผลิตที่บริษัทจะรับซื้อ (ร้อยละ 85) วิธีการรับซื้อ (ร้อยละ 96) มีเพียงประเด็นเดียวที่เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่พึงพอใจ (ร้อยละ 61) คือ การชี้แจงถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมตามพันธสัญญา ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่พอใจเพราะทางบริษัทไม่ได้มีการชี้แจงถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเลย แม้ว่าบางประเด็นโดยภาพรวมเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่จะพึงพอใจ แต่เมื่อพิจารณาไปตามชนิดของพืชหรือสัตว์ที่ทำพันธสัญญาแล้ว พบว่า การชี้แจงเรื่องต้นทุนที่จะเกิดขึ้นอย่างละเอียดชัดเจนและราคาที่จะรับซื้อที่เกษตรกรมีส่วนร่วมหรือพอใจกลับพบว่า ผู้เลี้ยงสุกรส่วนใหญ่ไม่มีความพึงพอใจในสองประเด็นนี้ เนื่องจากเกษตรกรไม่ได้รับคำชี้แจงที่ชัดเจนจากบริษัทเรื่องการลงทุนเลี้ยงสุกรทำให้มีปัญหาด้านเงินลงทุนที่สูงและมีอย่างต่อเนื่อง สร้างภาระหนี้สินจำนวนมากให้แก่เกษตรกรโดยไม่ทราบล่วงหน้า และราคารับซื้อของบริษัทกำหนดขึ้นโดยบริษัทเองเกษตรกรไม่ได้มีส่วนร่วมด้วย

การสื่อสารกับเกษตรกรในด้านอื่นๆ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่าบริษัทหรือนายหน้ามีการสื่อสารในด้านต่างๆกับเกษตรกร ไม่ว่าจะเป็นการไปเยี่ยมเยียนเกษตรกร การมีเจ้าหน้าที่ให้บริการอย่างพอเพียง การมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความชำนาญด้านเทคโนโลยีการผลิต การให้คำแนะนำด้านการปลูกและดูแลฟาร์ม การให้คำแนะนำในการเก็บเกี่ยว และให้ความช่วยเหลือเอาใจใส่เมื่อเกิดปัญหาด้านการตลาด โดยให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลางถึงมากในบางพืช (คะแนนเฉลี่ย 5.6-8.4) โดยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ให้คะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยในระดับสูงที่สุดเมื่อเทียบกับพืชอื่นหรือสัตว์ โดยมีคะแนนอยู่ในเกณฑ์ความพอใจระดับมากถึงมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 7.9-8.4) เกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลืองฝักสดให้คะแนนความพึงพอใจในระดับที่สูงรองลงมา ขณะที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันข้าม เนื่องจากส่วนใหญ่ไม่ได้รับการตรวจเยี่ยมหรือการให้บริการด้านการผลิตและการตลาดจากเจ้าหน้าที่ของบริษัทเลย ซึ่งต่างจากพืชอื่น แม้อย่างไรก็ตาม เกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลืองฝักสดยังคงให้คะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยในระดับปานกลางค่อนข้างมาก (คะแนนเฉลี่ย 7.8- 8.1) ทั้งนี้เนื่องจากการปลูกข้าวโพดฝักอ่อนมีช่วงการปลูกสั้นๆ เพียงเดือนกว่าๆ และมีการดูแลรักษาง่าย ไม่ค่อยมีโรคแมลงทำให้เจ้าหน้าที่ไม่จำเป็นต้องไปตรวจเยี่ยมเกษตรกรในช่วงเพาะปลูก และเกษตรกรเองก็ไม่เรียกร้องให้มีการตรวจเยี่ยมเช่นกันโดยดูจากคะแนนความพึงพอใจที่ให้ ในการเลี้ยงสัตว์ พบว่า กลุ่มผู้เลี้ยงสุกรเป็นกลุ่มที่มีความพึงพอใจด้านนี้น้อยที่สุด โดยให้คะแนนในระดับปานกลาง (ตารางที่ 8.3-8.4)

ตารางที่ 8.3 ความพึงพอใจด้านประสิทธิผลในการสื่อสารกับเกษตรกร จำแนกตามชนิดพืช

หน่วย: คะแนน

ความพึงพอใจด้านประสิทธิผลในการสื่อสารกับเกษตรกร	ระดับความพึงพอใจเฉลี่ยจำแนกตามชนิดพืช						
	มันฝรั่ง	มะเขือเทศ	ถั่วเหลือง	ข้าวโพดหวาน	ข้าวโพดฝักอ่อน	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์	พริก
1. การชี้แจงก่อนทำสัญญาเกี่ยวกับข้อกำหนดของสัญญาโดยเจ้าหน้าที่บริษัทหรือนายหน้า	6.6	6.9	7.7	6.7	6.5	7.9	7.8
2. ความบ่อยในการเยี่ยมชมเกษตรกร	6.6	6.8	7.9	6.4	5.8	8.3	7.5
3. ความเพียงพอของเจ้าหน้าที่กับการให้บริการเกษตรกร	6.1	6.1	7.8	6.2	5.8	7.9	7.4
4. ความรู้ ความชำนาญของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิต	6.4	6.2	7.9	6.4	6.1	8.1	7.6
5. การให้คำแนะนำในทุกช่วงระยะเวลาการปลูก และการดูแลฟาร์ม จากเจ้าหน้าที่ของบริษัทอย่างครบถ้วน	6.4	6.4	8.0	6.1	5.8	8.3	7.9
6. การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยว	6.2	6.5	8.1	6.5	6.1	8.4	7.8
7. การให้ความช่วยเหลือเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่เวลาเกิดปัญหาด้านการผลิต	6.2	6.5	7.8	6.5	5.8	8.1	7.8
8. การให้ความช่วยเหลือเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่เวลาเกิดปัญหาด้านการตลาด	5.8	6.6	7.8	6.7	5.7	8.0	7.8
9. ความกระตือรือร้นของเจ้าหน้าที่ในการให้บริการ	6.0	6.7	7.9	6.5	5.6	8.0	7.7

ตารางที่ 8.4 ความพึงพอใจด้านประสิทธิผลในการสื่อสารกับเกษตรกร จำแนกตามชนิดสัตว์

หน่วย: คะแนน

ความพึงพอใจด้านประสิทธิผลในการสื่อสารกับเกษตรกร	ระดับความพึงพอใจเฉลี่ยจำแนกตามสัตว์				
	สุกร	ไก่ไข่	ไก่เนื้อ ประกัน ราคา	ไก่เนื้อ รับจ้างเลี้ยง	ปลา
1. การชี้แจงก่อนทำสัญญาเกี่ยวกับข้อกำหนดของสัญญาโดยเจ้าหน้าที่บริษัทหรือนายหน้า	5.0	6.9	6.1	6.4	7.7
2. ความบ่อยในการเยี่ยมชมเกษตรกร	6.6	7.5	7.1	6.7	7.4
3. ความเพียงพอของเจ้าหน้าที่กับการให้บริการเกษตรกร	6.0	7.6	6.9	7.2	7.4
4. ความรู้ ความชำนาญของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิต	5.8	7.9	7.9	7.9	7.2
5. การให้คำแนะนำในทุกช่วงระยะเวลาการเลี้ยงและการดูแลฟาร์มจากเจ้าหน้าที่ของบริษัทอย่างครบถ้วน	6.4	7.8	7.3	8.0	7.1
6. การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยว	5.9	7.8	7.4	8.0	7.3
7. การให้ความช่วยเหลือเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่เวลาเกิดปัญหาด้านการผลิต	6.4	8.0	7.4	7.7	7.1
8. การให้ความช่วยเหลือเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่เวลาเกิดปัญหาด้านการตลาด	6.0	7.4	7.2	6.4	7.1
9. ความกระตือรือร้นของเจ้าหน้าที่ในการให้บริการ	5.6	7.6	7.7	7.6	7.2

8.1.3 ความพึงพอใจด้านปัจจัยการผลิตโดยรวม

เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 94) ได้รับปัจจัยการผลิตจากบริษัทหรือนายหน้า โดยมีคะแนนความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่า 7) ยกเว้นเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งที่ให้คะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำสุดที่ 6.7 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก (ตารางที่ 8.5-8.6) หากพิจารณาความพึงพอใจในคุณภาพของปัจจัยการผลิตที่ได้รับ พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความพึงพอใจโดยมีคะแนนอยู่ในระดับพอใจมาก (คะแนนเฉลี่ย 7.6-8.2) ยกเว้นกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรที่ให้คะแนนความพึงพอใจในคุณภาพของปัจจัยการผลิตต่ำกว่ากลุ่มอื่น โดยเฉพาะคุณภาพของพันธุ์ที่บริษัทจัดให้ สอดคล้องกับผลที่ได้จากการประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่กลุ่มผู้เลี้ยงสุกรให้ข้อมูลว่ามีปัญหาว่าลูกหมูที่บริษัทนำมาให้เลี้ยงมีความไม่สมบูรณ์ของพันธุ์ บางรุ่นได้ลูกหมูที่มีเชื้อแฝงทำให้เลี้ยงแล้วไม่โตแต่แคระแกร็นหรือป่วยเป็นโรค

ส่วนความพึงพอใจในเรื่องความสะดวกรวดเร็วในการเบิกจ่ายปัจจัยการผลิตและความพอเพียงของปัจจัยการผลิต พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ยกเว้นกลุ่มผู้เลี้ยงสุกร) ให้คะแนนความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 7.6-8.9) ส่วนด้านความพอใจต่อราคาปัจจัยการผลิตได้รับคะแนนความพอน้อยที่สุด คือ อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก (6.0-7.9) โดยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์และสุกรมีคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยด้านราคาปัจจัยการผลิตในระดับสูงกว่าเกษตรกรกลุ่มอื่น จะเห็นได้ว่าแม้ว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรจะไม่ค่อยพอใจในปัจจัยการผลิตที่บริษัทจัดหาให้แต่ก็มีความพึงพอใจในด้านราคาปัจจัยการผลิตที่ได้รับ

ตารางที่ 8.5 ความพึงพอใจด้านปัจจัยการผลิตโดยรวม จำแนกตามชนิดพืช

หน่วย: คะแนน

ความพึงพอใจ ด้านปัจจัยการผลิตโดยรวม	ระดับความพึงพอใจเฉลี่ยจำแนกตามชนิดพืช						
	มันฝรั่ง	มะเขือ เทศ	ถั่วเหลือง ฝักสด	ข้าวโพด หวาน	ข้าวโพด ฝักอ่อน	ข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ เพื่อผลิต เมล็ดพันธุ์	พริก
การได้รับปัจจัยการผลิตจาก บริษัทหรือนายหน้า	6.7	7.3	7.8	7.6	7.3	8.6	8.2
คุณภาพของปัจจัยการผลิตที่ ได้รับจากบริษัท	7.9	7.8	8.1	7.6	7.6	8.5	8.2
คุณภาพของพันธุ์ที่บริษัทจัดให้	7.3	7.7	7.7	7.2	8.0	8.4	8.1
คุณภาพของสารเคมีและยา ป้องกันโรค	8.1	7.5	8.2	7.2	8.0	8.7	7.7
คุณภาพของปุ๋ย	8.2	7.4	8.3	7.5	7.7	8.8	8.3
ความสะดวกรวดเร็วในการ เบิกจ่ายปัจจัยการผลิต	8.4	7.6	8.4	8.1	7.8	8.9	8.3
ความพอเพียงของปัจจัยการผลิต ต่อความต้องการ	8.5	7.8	8.4	8.2	7.8	8.8	8.2
ความพอใจต่อราคาของปัจจัยการ ผลิตที่บริษัทจัดให้	6.0	6.4	7.1	6.5	6.4	7.9	7.1

ตารางที่ 8.6 ความพึงพอใจด้านปัจจัยการผลิตโดยรวม จำแนกตามชนิดสัตว์

หน่วย: คะแนน

ความพึงพอใจด้านปัจจัยการผลิตโดยรวม	ระดับความพึงพอใจเฉลี่ยจำแนกตามชนิดสัตว์				
	สุกร	ไก่ไข่	ไก่เนื้อ ประกันราคา	ไก่เนื้อ รับจ้างเลี้ยง	ปลา
การได้รับปัจจัยการผลิตจากบริษัท หรือนายหน้า	7.1	7.7	7.7	7.6	7.6
คุณภาพของปัจจัยการผลิตที่ได้รับ จากบริษัท	6.7	7.9	6.9	7.9	7.7
คุณภาพของพันธุ์ที่บริษัทจัดให้	6.0	8.0	6.6	7.8	7.8
คุณภาพของเวชภัณฑ์ยา	7.4	7.8	7.5	8.1	7.6
คุณภาพของอาหารสัตว์	7.2	8.1	7.9	8.1	7.7
ความสะดวกรวดเร็วในการ เบิกจ่ายปัจจัยการผลิต	6.2	8.4	8.1	7.4	8.0
ความพอเพียงของปัจจัยการผลิต ต่อความต้องการ	6.2	8.4	8.2	7.9	8.3
ความพอใจต่อราคาของปัจจัยการผลิต ที่บริษัทจัดให้	7.6	6.7	6.4	6.7	6.9

8.1.4 ความพึงพอใจด้านการรับซื้อผลผลิตโดยรวม

เกษตรกรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจด้านการรับซื้อผลผลิตโดยรวมของบริษัท โดยพิจารณาจากคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยที่ได้ที่อยู่ในระดับมาก (7.1-8.8) ยกเว้นเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรที่ไม่พอใจอย่างมากกับการแจ้งจำนวนเงินและวันที่เกษตรกรจะได้รับเงินค่าเลี้ยงสุกร รวมทั้งความล่าช้าในการจ่ายเงินของบริษัท โดยให้คะแนนความพอใจในระดับน้อย (4.4-4.8) แต่อย่างไรก็ตาม เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรให้คะแนนความพึงพอใจอย่างมากกับการหักเงินสินเชื่อปัจจัยการผลิตอย่างถูกต้องและการไม่คิดดอกเบี้ยค่าปัจจัยการผลิต (8.4-8.8) (ตารางที่ 8.7-8.8)

ตารางที่ 8.7 ความพึงพอใจด้านการรับซื้อผลผลิตโดยรวม จำแนกตามชนิดพืช

หน่วย: คะแนน

ความพึงพอใจด้านการรับซื้อ ผลผลิตโดยรวม	ระดับความพึงพอใจเฉลี่ยจำแนกตามชนิดพืช						
	มันฝรั่ง	มะเขือ เทศ	ถั่วเหลือง ฝักสด	ข้าวโพด หวาน	ข้าวโพด ฝักอ่อน	ข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ เพื่อผลิต เมล็ดพันธุ์	พริก
การแจ้งจำนวนเงินและวันที่ที่ เกษตรกรจะได้รับเงินทันทีที่มี การรับผลผลิต	7.1	7.6	8.2	7.8	7.4	8.0	7.6
ความรวดเร็วในการจ่ายเงินของ บริษัท	7.2	7.6	7.9	7.7	7.2	7.7	7.2
การหักเงินสินเชื่อปัจจัยการผลิต จากเงินค่าจำหน่ายผลผลิตมี ความถูกต้อง	7.8	8.0	8.2	7.9	8.0	8.8	7.6
ไม่มีการคิดดอกเบี้ยค่าปัจจัยการ ผลิตที่เกษตรกรรับมาหรือคิด ในอัตราที่เหมาะสม	7.6	7.7	7.7	8.0	7.6	8.6	7.5

ตารางที่ 8.8 ความพึงพอใจด้านการรับซื้อผลผลิตโดยรวม จำแนกตามชนิดสัตว์

หน่วย: คะแนน

ความพึงพอใจด้านการรับซื้อ ผลผลิตโดยรวม	ระดับความพึงพอใจเฉลี่ยจำแนกตามชนิดสัตว์				
	สุกร	ไก่ไข่	ไก่เนื้อ ประกันราคา	ไก่เนื้อ รับจ้างเลี้ยง	ปลา
การแจ้งจำนวนเงินและวันที่ที่ เกษตรกรจะได้รับเงินทันทีที่มี การรับผลผลิต	4.8	8.6	7.6	6.3	8.1
ความรวดเร็วในการจ่ายเงินของ บริษัท	4.4	8.4	7.7	6.4	8.1
การหักเงินสินเชื่อปัจจัยการผลิต จากเงินค่าจำหน่ายผลผลิตมี ความถูกต้อง	8.8	8.5	8.1	7.4	8.6
ไม่มีการคิดดอกเบี้ยค่าปัจจัยการ ผลิตที่เกษตรกรรับมาหรือคิดใน อัตราที่เหมาะสม	8.4	8.5	7.9	7.4	8.5

8.1.5 ความพึงพอใจด้านความมั่นคงหรือขนาดและประเภทของบริษัทคู่สัญญาโดยรวม

เกษตรกรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจด้านความมั่นคงและขนาดของบริษัทที่ตนทำพันธะสัญญาด้วย โดยให้คะแนนความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (7.5-9.0) ยกเว้นเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรที่ให้คะแนนการทำสัญญากับบริษัทเป็นเวลานานพอสมควรและไม่เคยมีการทำผิดข้อตกลงที่ให้อัตราต่ำกว่าเกษตรกรกลุ่มอื่น โดยมีคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 5.9 จัดว่าพอใจในระดับปานกลาง (ตารางที่ 8.9-8.10)

ตารางที่ 8.9 ความพึงพอใจด้านความมั่นคงหรือขนาดและประเภทของบริษัทโดยรวม จำแนกตามชนิดพืช

หน่วย: คะแนน

ความพึงพอใจด้านความมั่นคงหรือขนาดและประเภทของบริษัทโดยรวม	ระดับความพึงพอใจเฉลี่ยจำแนกตามชนิดพืช						
	มันฝรั่ง	มะเขือเทศ	ถั่วเหลืองฝักสด	ข้าวโพดหวาน	ข้าวโพดฝักอ่อน	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์	พริก
การที่บริษัท เป็นบริษัทใหญ่ มีความมั่นคง น่าเชื่อถือ เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป	8.1	8.2	8.5	7.5	7.5	8.8	7.6
บริษัททำเกษตรพันธะสัญญากับเกษตรกรมาเป็นเวลาพอสมควรแล้วและไม่เคยมีทำผิดข้อตกลงที่ให้อัตรา	7.8	7.9	8.4	7.7	7.7	8.7	8.3

ตารางที่ 8.10 ความพึงพอใจด้านความมั่นคงหรือขนาดและประเภทของบริษัทโดยรวมจำแนกตาม
ชนิดสัตว์

หน่วย: คะแนน

ความพึงพอใจด้านความมั่นคงหรือ ขนาดและประเภทของบริษัท โดยรวม	ระดับความพึงพอใจเฉลี่ยจำแนกตามชนิดสัตว์				
	สุกร	ไก่ไข่	ไก่เนื้อ ประกันราคา	ไก่เนื้อ รับจ้างเลี้ยง	ปลา
การที่บริษัท เป็นบริษัทใหญ่ มี ความมั่นคง น่าเชื่อถือ เป็นที่รู้จัก โดยทั่วไป	7.8	9.0	8.3	8.1	8.2
บริษัททำเกษตรพันธะสัญญากับ เกษตรกรมาเป็นเวลาพอสมควรแล้ว และไม่เคยมีทำผิดข้อตกลงที่ให้ไว้	5.9	8.7	7.89	8.3	8.3

8.1.6 ความพึงพอใจด้านความแปรปรวนในด้านต่างๆ

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงประเด็นเรื่องความแปรปรวนทั้งหมด ทั้งความแปรปรวนด้านเทคโนโลยีการผลิต ด้านราคา ด้านผลผลิตและคุณภาพผลผลิต ผลการศึกษาโดยภาพรวม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจด้านเทคโนโลยีการผลิตโดยรวมในระดับปานกลางถึงมาก (6.4-8.4) ยกเว้นกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรที่ให้คะแนนต่ำสุด โดยเฉพาะเรื่องการเปลี่ยนแปลงด้านการผลิตที่ได้รับคำแนะนำจากบริษัทมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยสร้างความไม่ค่อยพอใจให้กับผู้เลี้ยงสุกร เหมือนกับบริษัทไม่มีความรู้ที่สมบูรณ์ในด้านวิธีการผลิต สร้างความเสี่ยงให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร (ตามผลที่ได้จากการประชุมกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย) (ตารางที่ 8.11-8.12)

ส่วนความแปรปรวนในด้านราคาโดยรวม พบว่า มีกลุ่มเกษตรกรอยู่สองกลุ่ม คือ กลุ่มที่มีความพึงพอใจในด้านราคาในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 7) คือ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ ถั่วเหลืองฝักสด พริก ไก่และปลา และกลุ่มที่คะแนนความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ยราวๆ 6 หรือต่ำกว่า) คือกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่ง มะเขือเทศ ข้าวโพดหวาน ข้าวโพดฝักอ่อนและผู้เลี้ยงสุกร แต่คะแนนความพึงพอใจของทุกกลุ่มลดลงเมื่อถามถึงความแปรปรวนของราคาปัจจัยการผลิต (ยกเว้นกลุ่มผู้เลี้ยงสุกร)

ตารางที่ 8.11 ความพึงพอใจด้านความแปรปรวนในด้านต่างๆ จำแนกตามชนิดพืช

หน่วย: คะแนน

ความพึงพอใจ ต่อความแปรปรวนในด้านต่างๆ	ระดับความพึงพอใจเฉลี่ยจำแนกตามชนิดพืช						
	มันฝรั่ง	มะเขือเทศ	ถั่วเหลือง ฝักสด	ข้าวโพด หวาน	ข้าวโพด ฝักอ่อน	ข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ เพื่อผลิต เมล็ดพันธุ์	พริก
ด้านเทคโนโลยีการผลิตโดยรวม							
วิธีการผลิตที่บริษัทนำมาแนะนำ ในเรื่องของความเหมาะสมกับ พื้นที่และทันสมัย	6.6	6.8	8.0	6.9	6.9	7.9	8.1
การแนะนำด้านการผลิตมีการ เปลี่ยนแปลงวิธีการผลิต บ่อยครั้ง	6.4	6.8	7.7	6.5	6.9	7.7	8.0
ด้านราคาโดยรวม							
ราคาที่มีการประกันไว้ล่วงหน้าทำ ให้ทราบล่วงหน้าถึงช่วงราคา ที่ท่านจะขายผลผลิตได้	5.9	6.1	7.5	6.4	6.6	8.1	7.0
เกษตรกรพึงระสัญญาณอาจทำให้ ท่านได้รับราคาที่ต่ำกว่า ท้องตลาดแต่เป็นที่รับประกัน ไว้อย่างแน่นอน	6.4	6.2	7.5	5.9	6.2	7.9	7.4
ความพอใจต่อความแปรปรวน ของราคาปัจจัยการผลิต	5.2	5.7	6.8	5.9	5.6	7.4	7.2
ด้านผลผลิตโดยรวม							
ความพอใจต่อผลผลิตและความ แปรปรวนของผลผลิตที่ท่าน ผลิตได้	6.2	6.3	7.0	6.3	6.5	7.5	6.9
บริษัทยอมลดหนี้บางส่วนสำหรับ ค่าปัจจัยการผลิตให้หากเกิดผล เสียหายกับผลผลิตจากภัย ธรรมชาติ	5.6	4.6	7.6	6.0	6.0	7.2	6.0
ด้านคุณภาพผลผลิตโดยรวม	6.4	6.7	7.6	6.8	6.9	7.7	7.4

ตารางที่ 8.12 ความพึงพอใจด้านความแปรปรวนในด้านต่างๆ จำแนกตามชนิดสัตว์

หน่วย: คะแนน

ความพึงพอใจด้านความแปรปรวน	ระดับความพึงพอใจเฉลี่ยจำแนกตามชนิดสัตว์				
	สุกร	ไก่ไข่	ไก่เนื้อ ประกันราคา	ไก่เนื้อ รับจ้างเลี้ยง	ปลา
ความแปรปรวนของเทคโนโลยีการผลิตโดยรวม					
วิธีการผลิตที่บริษัทนำมาแนะนำในเรื่องของความเหมาะสมกับพื้นที่และทันสมัย	6.3	8.3	7.6	7.2	7.2
การแนะนำด้านการผลิตมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตบ่อยครั้ง	5.1	8.4	7.6	7.2	6.9
ความแปรปรวนในด้านราคาโดยรวม					
ราคาที่มีการประกันไว้ล่วงหน้าทำให้ทราบล่วงหน้าถึงช่วงราคาที่ท่านจะขายผลผลิตได้	3.8	7.1	6.4	6.8	7.0
เกษตรกรพันธะสัญญาอาจทำให้ท่านได้รับราคาที่ดีกว่าท้องตลาดแต่เป็นที่ได้รับประกันไว้อย่างแน่นอน	5.7	7.5	6.1	6.3	6.8
ความพอใจต่อความแปรปรวนของราคาปัจจัยการผลิต	6.7	6.8	6.9	6.0	6.6
ความแปรปรวนของผลผลิตโดยรวม					
ความพอใจต่อผลผลิตและความแปรปรวนของผลผลิตที่ท่านผลิตได้	6.5	7.4	6.3	6.2	6.8
บริษัทยอมลดหนี้บางส่วนสำหรับค่าปัจจัยการผลิตให้หากเกิดผลเสียหายกับผลผลิตจากภัยธรรมชาติ	5.0	6.6	4.2	5.1	5.6
ความแปรปรวนของคุณภาพผลผลิตโดยรวม					
	6.3	7.9	6.4	7.5	7.2

ในด้านความแปรปรวนของผลผลิตและคุณภาพของผลผลิต พบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 7) ยกเว้นในถั่วเหลืองฝักสดและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ที่มีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ยสูงกว่า 7) เกษตรกรผู้ปลูกมะเขือเทศและผู้เลี้ยง

ไก่เนื้อแบบประกันราคาให้คะแนนความพึงพอใจค่อนข้างน้อย (4.2 และ 4.6 ตามลำดับ) ในประเด็นที่บริษัทควรรวมลดหนี้ให้เกษตรกรหากเกิดผลเสียหายกับผลผลิตจากภัยธรรมชาติ

8.1.7 ความพึงพอใจด้านความแน่นอนในด้านการตลาดโดยรวม

โดยภาพรวม เกษตรกรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในด้านความแน่นอนด้านการตลาดในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ยสูงกว่า 7 ยกเว้นกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรที่ให้คะแนนต่ำกว่าเกษตรกรกลุ่มอื่นในทุกประเด็น) แต่มีหนึ่งด้านการตลาดที่เกษตรกรในหลายกลุ่มผู้ผลิตให้คะแนนความพึงพอใจต่ำกว่าประเด็นอื่น คือ ความเหมาะสมของราคาที่กำหนด โดยมีคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่ง มะเขือเทศ ข้าวโพดหวาน ข้าวโพดฝักอ่อน ส่วนเกษตรกรที่มีความพึงพอใจเฉลี่ยระดับมากคือ ผู้ปลูกถั่วเหลืองฝักสดและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ โดยเฉพาะผู้ปลูกพริกที่ให้คะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยสูงในระดับมากที่สุด (9.5) (ตารางที่ 8.13-8.14)

ตารางที่ 8.13 ความพึงพอใจด้านความแน่นอนในด้านการตลาดโดยรวม จำแนกตามชนิดพืช

ความพึงพอใจด้านความแน่นอน ในด้านการตลาดโดยรวม	ระดับความพึงพอใจเฉลี่ยจำแนกตามชนิดพืช						
	มันฝรั่ง	มะเขือเทศ	ถั่วเหลืองฝักสด	ข้าวโพดหวาน	ข้าวโพดฝักอ่อน	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์	พริก
การรับซื้อตามราคาที่กำหนด	7.5	7.2	8.1	7.6	7.5	8.7	8.3
ความเหมาะสมของราคาที่กำหนด	5.4	5.7	7.4	6.2	6.6	7.8	9.5
การรับซื้อตามปริมาณที่กำหนดไว้ในสัญญา	7.4	7.9	8.3	7.9	8.1	8.6	8.2
การรับซื้อในส่วนที่เกินกว่าที่ระบุในสัญญา	7.3	7.9	7.8	7.7	7.8	8.7	8.4
การขายผลผลิตได้อย่างแน่นอน	7.7	7.9	8.2	8.2	8.0	9.0	8.4

ตารางที่ 8.14 ความพึงพอใจด้านความแน่นอนในด้านการตลาดโดยรวม จำแนกตามชนิดสัตว์

หน่วย: คะแนน

ความพึงพอใจด้านความแน่นอน ในด้านการตลาดโดยรวม	ระดับความพึงพอใจเฉลี่ยจำแนกตามชนิดสัตว์				
	สุกร	ไก่ไข่	ไก่เนื้อ ประกันราคา	ไก่เนื้อ รับจ้างเลี้ยง	ปลา
การรับซื้อตามราคาที่กำหนด	6.0	7.6	7.5	7.3	7.5
ความเหมาะสมของราคาที่กำหนด	4.2	7.2	6.1	6.9	7.1
การรับซื้อตามปริมาณที่กำหนดไว้ใน สัญญา	6.8	8.1	7.2	7.7	7.8
การรับซื้อในส่วนที่เกินกว่าที่ระบุใน สัญญา	7.0	8.1	6.9	7.4	7.5
การขายผลผลิตได้อย่างแน่นอน	6.4	8.1	7.8	8.4	7.9

จากการศึกษาถึงความพึงพอใจของเกษตรกรต่อเกษตรกรพันธะสัญญา จากคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจที่ได้รับในแต่ละพืชและสัตว์ สามารถสรุปได้ว่า พืชพันธะสัญญาที่เกษตรกรผู้ปลูกมีความพึงพอใจมากหรือค่อนข้างมาก คือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเหลืองฝักสด พริก ข้าวโพดหวาน ส่วนเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งมะเขือเทศ และข้าวโพดฝักอ่อนจะมีความพึงพอใจต่อเกษตรกรพันธะสัญญาในระดับที่น้อยกว่ากลุ่มแรกเล็กน้อย และในบางประเด็น เช่น เกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งมีความพึงพอใจน้อยกว่ากลุ่มอื่นในเรื่องข้อกำหนดของสัญญา เป็นต้น ส่วนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ที่ดูจะไม่พึงพอใจต่อระบบเกษตรกรพันธะสัญญาที่ตนเองกำลังทำอยู่มากที่สุด คือ กลุ่มผู้เลี้ยงสุกร โดยเรื่องที่เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรไม่พึงพอใจ ได้แก่ เรื่องข้อกำหนดสัญญาการให้ข้อมูลด้านต้นทุนการผลิตที่ละเอียดและชัดเจน ความแปรปรวนของเทคโนโลยีการผลิต ในขณะที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และปลาไม่ได้แสดงออกผ่านการให้คะแนนความพึงพอใจว่ามีปัญหาหรือความไม่พอใจต่อเกษตรกรพันธะสัญญาที่ชัดเจนเหมือนของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร

8.2 ทักษะคติของเกษตรกรต่อเกษตรกรพันธะสัญญา

ในหัวข้อนี้จะได้สำรวจทัศนคติของเกษตรกรต่อเกษตรกรพันธะสัญญาในด้านต่างๆ คือ ด้านเทคโนโลยี ด้านการขายผลผลิต ด้านผลทางรายได้ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ในการสำรวจทัศนคติของเกษตรกรต่อการผลิตและเทคโนโลยีการผลิตภายใต้เกษตรกรพันธะสัญญาพบว่า เกษตรกรที่ปลูกพืชแบบมีพันธะสัญญาประมาณร้อยละ 40-50 เห็นด้วยที่ว่าการทำงานเกษตรกรพันธะสัญญาทำให้ขาดอิสระในการเลือกปลูกพืช ยกเว้นเกษตรกรผู้ปลูกพริกที่มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 25 ที่เห็นด้วยกับถ้อยคำดังกล่าว ส่วนเรื่องการระบุวิธีการผลิต พบว่า มีทัศนคติที่แตกต่างกันเล็กน้อยในแต่ละพืช มีเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งและข้าวโพดหวานร้อยละ 35 และผู้ปลูกมะเขือเทศและพริกร้อยละ 45 ที่เห็นด้วย

ว่าเกษตรกรพันธะสัญญาที่มีการระบุวิธีการผลิตที่ชัดเจนทำให้ไม่สามารถใช้วิธีการผลิตอื่นได้ ส่วนเกษตรกรผู้ปลูกพืชอื่น อันได้แก่ ถั่วเหลืองฝักสด ข้าวโพดฝักอ่อนและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์มากกว่าครึ่ง เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว ส่วนเรื่องเทคโนโลยีการผลิตและการดูแลการผลิต พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ของทุกพืชพันธะสัญญาเห็นด้วยที่ว่าการทำงานเกษตรกรพันธะสัญญาทำให้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตใหม่และระบบการผลิตที่ช่วยให้ผลผลิตดีขึ้น รวมทั้งการช่วยให้ได้จำนวนผลผลิตที่แน่นอนและทำให้เกษตรกรตั้งใจควบคุมดูแลการผลิตมากขึ้นเพื่อให้ขายได้ตามราคาประกันที่สูงได้ การสำรวจทัศนคติด้านการตลาด พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ของทุกพืชเห็นด้วยที่ว่าเกษตรกรพันธะสัญญาทำให้เกษตรกรขาดอิสระในการขายผลผลิตแต่ก็เห็นด้วยว่าเกษตรกรพันธะสัญญาทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นเช่นกัน ส่วนการสำรวจทัศนคติด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ของทุกพืชเห็นด้วยที่ว่าปัจจัยการผลิตที่บริษัทแนะนำเป็นปัจจัยการผลิตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม (ดังตารางที่ 8.15)

การสำรวจทัศนคติด้านการผลิตกับเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์แบบมีพันธะสัญญา พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรและเลี้ยงไก่เนื้อแบบรับจ้างเลี้ยงส่วนใหญ่เห็นด้วยที่ว่าเกษตรกรพันธะสัญญาทำให้เกษตรกรขาดอิสระในการเลือกเลี้ยงสัตว์ ขณะที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ ไก่เนื้อแบบประกันราคาและปลาไม่ถึงครึ่งที่เห็นด้วยกับถ้อยคำนี้ และในเรื่องการระบุวิธีการผลิต เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรและไก่ทั้งไก่ไข่และไก่เนื้อส่วนใหญ่เห็นด้วยที่เกษตรกรพันธะสัญญาที่มีการระบุวิธีการผลิตที่ชัดเจนทำให้ไม่สามารถใช้วิธีการผลิตอื่นได้ แต่เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่ก็เห็นด้วยเช่นกันว่าเกษตรกรพันธะสัญญาทำให้ได้เรียนรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิตใหม่และช่วยให้ผลผลิตดีขึ้น ได้จำนวนที่แน่นอนและทำให้เกษตรกรตั้งใจดูแลการผลิตมากขึ้น เพื่อให้ขายได้ราคาดี ส่วนการสำรวจทัศนคติด้านการตลาดกับเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ให้ผลที่คล้ายคลึงกับเกษตรกรผู้ปลูกพืช คือ ส่วนใหญ่เห็นด้วยที่ว่าเกษตรกรพันธะสัญญาทำให้ขาดอิสระในการขายผลผลิตแต่ก็ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ยกเว้นเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ที่เห็นด้วยไม่ถึงครึ่งหนึ่งของตัวอย่าง ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรส่วนใหญ่เห็นแตกต่างจากเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ทั้งสามแบบและเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรน้อยกว่าครึ่งที่เห็นว่าปัจจัยการผลิตที่บริษัทแนะนำเป็นปัจจัยที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ขณะที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ ไก่เนื้อประกันราคาและปลากว่าร้อยละ 66-77 เห็นด้วย และผู้เลี้ยงไก่เนื้อแบบรับจ้างเลี้ยงเห็นตัวอย่างด้วยทุกคน (ดังตารางที่ 8.16)

ตารางที่ 8.15 ทักษะคติของเกษตรกรต่อเกษตรกรพันธสัญญาจำแนกตามชนิดพืช

ทักษะคติของเกษตรกร ต่อเกษตรกรพันธสัญญา	ร้อยละของเกษตรกรที่เห็นด้วย						พริก
	มันฝรั่ง	มะเขือ เทศ	ถั่วเหลือง ฝักสด	ข้าวโพด หวาน	ข้าวโพด ฝักอ่อน	ข้าวโพด เลี้ยงสัตว์ เพื่อผลิต เมล็ดพันธุ์	
ด้านการผลิตและเทคโนโลยีการผลิต							
เกษตรกรพันธสัญญาทำให้ขาดอิสระใน การเลือกปลูกพืช	39.4	41.7	37.1	41.9	57.4	47.1	25.0
เกษตรกรพันธสัญญามีการระบุวิธีการ ผลิตไว้ชัดเจนทำให้ไม่สามารถใช้วิธีการ ผลิตอื่นได้	34.8	45.0	67.7	35.5	54.4	66.2	44.6
เกษตรกรพันธสัญญาทำให้ได้เรียนรู้ เทคโนโลยีการผลิตใหม่	80.3	66.7	91.9	74.2	54.4	91.2	85.7
เกษตรกรพันธสัญญาทำให้ได้เรียนรู้เรื่อง ระบบการผลิตที่ช่วยให้ผลผลิตดีขึ้น	83.3	71.7	100.0	82.3	64.7	92.6	87.5
เกษตรกรพันธสัญญาช่วยให้ได้จำนวน ผลผลิตที่แน่นอน	72.7	76.7	100.0	88.7	73.5	88.2	73.2
เกษตรกรพันธสัญญาทำให้ตั้งใจ ควบคุมดูแลการผลิตมากขึ้นเพื่อให้ ได้ผลผลิตได้คุณภาพดีสามารถขาย ได้ในช่วงราคาประกันในราคาขั้นสูง	89.4	83.3	100.0	95.2	82.4	97.1	94.6
ด้านการตลาด							
เกษตรกรพันธสัญญาทำให้ขาดอิสระใน การขายผลผลิต	72.7	76.7	82.3	85.5	76.5	71.6	66.1
เกษตรกรพันธสัญญาทำให้มีรายได้ เพิ่มขึ้น	78.8	81.7	100.0	88.7	82.4	83.8	69.6
ด้านสิ่งแวดล้อม							
ปัจจัยการผลิตที่บริษัทแนะนำเป็น ปัจจัยการผลิตที่ไม่ทำลาย สิ่งแวดล้อม	65.2	63.3	79.0	56.5	86.8	57.4	66.1

ตารางที่ 8.16 ทศนคติของเกษตรกรต่อเกษตรกรพันธะสัญญาจำแนกตามชนิดสัตว์

ทศนคติของเกษตรกรต่อเกษตรกรพันธะสัญญา	ร้อยละของเกษตรกรที่เห็นด้วย				
	สุกร	ไก่ไข่	ไก่เนื้อ ประกัน ราคา	ไก่เนื้อ รับจ้าง เลี้ยง	ปลา
ด้านการผลิตและเทคโนโลยีการผลิต					
เกษตรกรพันธะสัญญาทำให้ขาดอิสระในการเลือกเลี้ยงสัตว์	72.0	40.0	40.0	90.0	33.9
เกษตรกรพันธะสัญญามีการระบุวิธีการผลิตไว้ชัดเจนทำให้ไม่สามารถใช้วิธีการผลิตอื่นได้	76.0	54.3	60.0	100.0	48.4
เกษตรกรพันธะสัญญาทำให้ได้เรียนรู้เทคโนโลยีการผลิตใหม่	68.0	100.0	73.3	100.0	74.2
เกษตรกรพันธะสัญญาทำให้ได้เรียนรู้เรื่องระบบการผลิตที่ช่วยให้ผลผลิตดีขึ้น	76.0	100.0	86.7	100.0	83.9
เกษตรกรพันธะสัญญาช่วยให้ได้จำนวนผลผลิตที่แน่นอน	60.0	91.4	100.0	90.0	82.3
เกษตรกรพันธะสัญญาทำให้ตั้งใจควบคุมดูแลการผลิตมากขึ้นเพื่อให้ได้ผลผลิตได้คุณภาพดีสามารถขายได้ในช่วงราคาประกันในราคาขั้นสูง	92.0	100.0	100.0	100.0	93.5
ด้านการตลาด					
เกษตรกรพันธะสัญญาทำให้ขาดอิสระในการขายผลผลิต	80.0	42.9	53.3	70.0	59.7
เกษตรกรพันธะสัญญาทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น	56.0	88.6	93.3	80.0	83.9
ด้านสิ่งแวดล้อม					
ปัจจัยการผลิตที่บริษัทแนะนำเป็นปัจจัยการผลิตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม	48.0	77.1	66.7	100.0	69.4

ในด้านทัศนคติของเกษตรกรต่อเกษตรกรพันธะสัญญาอาจสรุปว่า เกษตรกรมีความตระหนักในข้อจำกัดของเกษตรกรพันธะสัญญาที่ว่าทำให้เกษตรกรจะต้องผลิตตามแบบที่ถูกกำหนดของบริษัท ทำให้ขาดอิสระ และไม่สามารถใช้วิธีการผลิต อย่างไรก็ตามข้อดีของเกษตรกรพันธะสัญญาคือสามารถทำให้ได้เรียนรู้เทคโนโลยีการผลิตใหม่ ซึ่งบริษัทเป็นผู้นำมา ทำให้ได้ผลผลิตที่แน่นอน ผลผลิตดีขึ้นและได้มาตรฐานมากขึ้น นอกจากนี้ เกษตรกรพันธะสัญญาทำให้ขาดอิสระในการขายผลผลิต ต่อคำถามที่ว่าเกษตรกรพันธะสัญญาทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นหรือไม่ ส่วนใหญ่ก็เห็นด้วย ในกลุ่มพืชสูงราวร้อยละ 80 และในกลุ่มสัตว์ ยกเว้นสุกรเห็นด้วยร้อยละ 85 แต่ในกลุ่มเลี้ยงสุกร เกษตรกรเห็นด้วยเพียงร้อยละ 56 จะมีเกษตรกรที่ไม่เห็นด้วยสูงกว่าเกษตรกรในกลุ่มอื่น ส่วนในคำถามที่ว่าปัจจัยการผลิตที่บริษัทแนะนำเป็นปัจจัยการผลิตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม มีเกษตรกรเห็นด้วยราวร้อยละ 65 แต่ในกรณีของสุกร มีเกษตรกรเห็นด้วยเพียงร้อยละ 48 แสดงว่าในการเลี้ยงสุกร เกษตรกรมีความลังเล และไม่มั่นใจในผลดีด้านรายได้ และสิ่งแวดล้อมสูงกว่าการเลี้ยงสัตว์ หรือ ปลูกพืชอื่น

ในหัวข้อต่อไป จะเป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบของความพึงพอใจของเกษตรกร

8.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบของความพึงพอใจของเกษตรกร

การวิเคราะห์องค์ประกอบหรือการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor analysis) เป็นเทคนิคที่จะจับกลุ่มหรือรวมตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันไว้ในกลุ่มหรือองค์ประกอบเดียวกัน โดยตัวแปรที่อยู่ในกลุ่มหรือองค์ประกอบเดียวกันจะมีความสัมพันธ์กันมาก โดยความสัมพันธ์นั้นอาจจะเป็นไปในทิศทางบวกหรือลบก็ได้ ส่วนตัวแปรที่อยู่คนละกลุ่มหรือองค์ประกอบจะไม่มีความสัมพันธ์กันหรือมีน้อยมาก (กัลยา, 2546) การวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นเทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัว (multivariate statistical technique) มีประโยชน์หลายด้านด้วยกัน เช่น เพื่อลดจำนวนตัวแปร โดยการรวมตัวแปรหลายๆ ตัวให้อยู่ในปัจจัยหรือองค์ประกอบเดียวกัน ปัจจัยหรือองค์ประกอบที่ได้ใหม่ถือเป็นตัวแปรใหม่ที่สามารถหาค่าข้อมูลของปัจจัยที่สร้างขึ้นได้ เรียกว่า factor score ซึ่งสามารถนำปัจจัยดังกล่าวไปเป็นตัวแปรสำหรับการวิเคราะห์ถดถอยทางสถิติต่อไปได้ สามารถใช้ในการแก้ไขปัญหาการที่ตัวแปรอิสระของเทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยมีความสัมพันธ์กันได้ สามารถใช้วิเคราะห์เพื่อให้เห็นโครงสร้างของความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษาได้ เนื่องจากการวิเคราะห์ปัจจัยหรือองค์ประกอบนี้จะหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation) ของตัวแปรทีละคู่แล้วรวมตัวแปรที่สัมพันธ์กันมากไว้ในปัจจัยเดียวกัน นอกจากนี้ยังทำให้สามารถอธิบายความหมายของแต่ละปัจจัยที่ได้ด้วย โดยพิจารณาตามความหมายของตัวแปรต่างๆ ที่อยู่ในปัจจัยที่ได้นั้น ทำให้สามารถนำไปใช้ในการวางแผนได้

ในการศึกษานี้ คณะผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อจัดกลุ่มตัวแปรหรือคำถามที่วัดความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของบริษัทในด้านต่างๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งคำถามทั้งหมดมี 67 คำถามหรือ 67 ตัวแปรเกี่ยวกับความพึงพอใจ ตัวแปรทั้ง 67 ตัวแปรจะถูกนำมาวิเคราะห์หาองค์ประกอบ (factor analysis) โดยใช้โปรแกรม SPSS การพิจารณาว่าตัวแปรใดควรอยู่ในองค์ประกอบใดสามารถพิจารณาได้จากค่า loading ของตัวแปรต่างๆ ว่ามีค่ามากที่สุดอยู่ที่องค์ประกอบใดก็จัดให้อยู่ในองค์ประกอบนั้น โดย

ควรมีค่า loading ตั้งแต่ 0.3 ขึ้นไป ตัวแปรที่อยู่ในองค์ประกอบเดียวกันจะถูกนำมาพิจารณาเพื่อกำหนดลักษณะขององค์ประกอบขึ้นและทำการตั้งชื่อองค์ประกอบเป็นชื่อสั้นๆ ที่มีความหมายสอดคล้องกับโครงสร้างขององค์ประกอบนั้น องค์ประกอบที่ได้จะแสดงให้เห็นว่าความพึงพอใจของเกษตรกรถูกกำหนดขึ้นมาจากองค์ประกอบใดบ้าง ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลในการหานโยบายทางเกษตรพันธะสัญญาที่สมควรได้รับการดูแลจากภาครัฐ

ผลการศึกษา (ดูรายละเอียดในภาคผนวก) พบว่า จากการใช้ตัวแปรความพึงพอใจจำนวนทั้งหมด 67 ตัวแปรในการวิเคราะห์ factor analysis โดยใช้วิธี Principle component analysis ในการสกัดองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันมาไว้ในกลุ่มเดียวกัน ได้องค์ประกอบจำนวน 15 องค์ประกอบ (components) ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของคะแนนความพึงพอใจของเกษตรกรทั้งหมดได้ 69.31% โดยองค์ประกอบที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของคะแนนความพึงพอใจของเกษตรกรมากที่สุด 5 องค์ประกอบแรก คือ

1) การบริการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม โดยองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของคะแนนความพึงพอใจได้ถึง 32.41%

2) ความเอาใจใส่ของบริษัทต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม อธิบายความแปรปรวนของคะแนนความพึงพอใจได้ 6.11%

3) คุณภาพและบริการด้านปัจจัยการผลิต อธิบายความแปรปรวนของคะแนนความพึงพอใจได้ 3.998%

4) การบริการด้านการรับซื้อ โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของคะแนนความพึงพอใจได้ 3.536%

5) ความเชื่อมั่นต่อบริษัท เป็นความเชื่อมั่นด้านความมั่นคงและเทคโนโลยีการผลิตของบริษัท ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของคะแนนความพึงพอใจได้ 3.074%

ส่วนองค์ประกอบอื่นๆ สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ 2.62% - 1.51% ดังรายละเอียดในตาราง 8.17

ตารางที่ 8.17 องค์ประกอบที่อธิบายความแปรปรวนของคะแนนความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของบริษัทที่ทำพันธะสัญญา

องค์ประกอบ (component)	%ของความแปรปรวน	ตัวแปรในองค์ประกอบ
1. การบริการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม	32.410	● ความบ่อยในการเยี่ยมชมเกษตรกร ● ความเพียงพอของเจ้าหน้าที่กับการให้บริการเกษตรกร ● ความรู้ความชำนาญของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิต การให้คำแนะนำในช่วงระยะเวลาการปลูกและการดูแลฟาร์มจากเจ้าหน้าที่อย่างครบถ้วน ● การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยว ● การให้ความช่วยเหลือเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่เวลาเกิดปัญหาด้านการผลิต ● การให้ความช่วยเหลือเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่เวลาเกิดปัญหาด้านการตลาด ● ความกระตือรือร้นของเจ้าหน้าที่ในการให้บริการแก่เกษตรกร
2. ความเอาใจใส่ของบริษัทต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม	6.110	● การให้ความรู้ของบริษัทเกี่ยวกับวิธีการให้สารเคมีกำจัดแมลงศัตรูพืช วัชพืช ● การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนของบริษัท, การบริจาคเงินเพื่อพัฒนาชุมชน ● มีการแนะนำวิธีการปลูกหรือเลี้ยงที่จะช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม ● หากมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม บริษัทเข้ามาช่วยฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น ● ความเอาใจใส่ของบริษัทต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน
3. คุณภาพและบริการด้านปัจจัยการผลิต	3.998	● การได้รับปัจจัยการผลิตจากบริษัทหรือนายหน้า ● ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อคุณภาพของปัจจัยการผลิตที่ได้รับจากบริษัท ● คุณภาพของพันธุ์ที่บริษัทจัดให้ ● คุณภาพของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช/วัชพืชสัตว์ และยาป้องกันโรคพืช/โรคสัตว์ ● คุณภาพของปุ๋ย/อาหารสัตว์ ● ความสะดวกรวดเร็วในการเบิกจ่ายปัจจัยการผลิต ● ความพอเพียงของปัจจัยการผลิตต่อความต้องการ

ตารางที่ 8.17 องค์ประกอบที่อธิบายความแปรปรวนของคะแนนความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของบริษัทที่ทำพันธะสัญญา (ต่อ)

องค์ประกอบ (component)	%ของความแปรปรวน	ตัวแปรในองค์ประกอบ
4. บริการด้านการรับซื้อผลผลิต	3.536	• ความเหมาะสมของระยะทางของสถานที่รับซื้อผลผลิต • ความเหมาะสมของสถานที่รับซื้อ • ความน่าเชื่อถือของเครื่องชั่งน้ำหนักผลผลิต • ความน่าเชื่อถือของการประเมินน้ำหนักและมีการอธิบายให้เกษตรกรเข้าใจวิธีการ • การหักน้ำหนักของเกษตรกร • วิธีการตรวจสอบคุณภาพของผลผลิตที่รับซื้อ • ความสะดวกรวดเร็วในการรับซื้อ • การกำหนดวันเวลาที่รับซื้ออย่างชัดเจน
5. ความเชื่อมั่นต่อบริษัทด้านความมั่นคงและเทคโนโลยีการผลิต	3.074	• ความพอใจของเกษตรกรในการทำสัญญากับบริษัทใหญ่ • บริษัททำสัญญากับเกษตรกรมาเป็นเวลาพอสมควรและไม่เคยผิดข้อตกลงที่ให้ไว้ • ความพอใจต่อวิธีการผลิตที่บริษัทนำมาแนะนำ • การแนะนำด้านการผลิตมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการบ่อยครั้ง
6. การบริการด้านการเงิน	2.620	• การแจ้งจำนวนเงินและวันที่จะได้รับเงินทันทีที่มีการรับผลผลิต • ความรวดเร็วในการจ่ายเงินของบริษัท • การหักเงินสินเชื่อปัจจัยการผลิตจากเงินค่าจำหน่ายผลผลิตมีความถูกต้อง • ไม่มีการคิดดอกเบี้ยค่าปัจจัยการผลิตอย่างเหมาะสมหรือคิดในอัตราที่เหมาะสม
7. ความสมบูรณ์และชัดเจนของสัญญาโดยรวม	2.487	• การมีสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจนเข้าใจได้ • ความสมบูรณ์ของสัญญาในด้านต่างๆ • เกษตรกรมีส่วนร่วมในการกำหนดรายละเอียดในสัญญา • การชี้แจงก่อนทำสัญญาเกี่ยวกับข้อกำหนดของสัญญา

ตารางที่ 8.17 องค์ประกอบที่อธิบายความแปรปรวนของคะแนนความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของบริษัทที่ทำพันธะสัญญา (ต่อ)

องค์ประกอบ (component)	%ของความแปรปรวน	ตัวแปรในองค์ประกอบ
8. ความมั่นใจด้านราคา ผลผลิตและคุณภาพผลผลิต	2.314	● ราคาที่มีการประกันไว้ล่วงหน้าทำให้ทราบถึงช่วงราคาที่จะขายผลผลิต ● ได้รับราคาที่ต่ำกว่าท้องตลาดแต่ประกันไว้อย่างแน่นอน ● ความแปรปรวนของราคาปัจจัยการผลิต ● ผลผลิตและความแปรปรวนของผลผลิต ● บริษัทยอมลดหนี้บางส่วนสำหรับค่าปัจจัยการผลิตหากเกิดผลเสียหายกับผลผลิตจากภัยธรรมชาติ ● คุณภาพผลผลิตและความแปรปรวนของคุณภาพผลผลิต ● ความเหมาะสมของราคารับซื้อที่กำหนด, ราคาของปัจจัยการผลิตที่บริษัทจัดหาให้
9. ความมั่นใจด้านการตลาด	2.267	● การรับซื้อตามราคาที่กำหนด ● การรับซื้อตามปริมาณที่กำหนดไว้ในสัญญา ● การรับซื้อในส่วนที่เกินกว่าที่ระบุไว้ในสัญญา ● ความแน่นอนในการขายผลผลิต
10. ความสมบูรณ์และรายละเอียดของสัญญาด้านการประกันราคาการเงินและสินเชื่อ	2.149	● ความสมบูรณ์ของสัญญาด้านการประกันราคารับซื้อผลผลิต ● ความสมบูรณ์ของสัญญาด้านข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีการรับซื้อ รวมถึงวันรับซื้อ ● ความสมบูรณ์ของสัญญาด้านข้อกำหนดเกี่ยวกับระยะเวลาการชำระเงิน ● ความสมบูรณ์ของสัญญาด้านข้อกำหนดเกี่ยวกับการหักหนี้ค่าปัจจัยการผลิต
11. ความสมบูรณ์และรายละเอียดสัญญาด้านการผลิต	1.909	● ความสมบูรณ์ของสัญญาด้านข้อกำหนดที่ให้เกษตรกรเลิกผลิตหากเกษตรกรผิดสัญญาข้อใดข้อหนึ่ง ● ความสมบูรณ์ของสัญญาด้านข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีการผลิต
12. การชี้แจงรายละเอียดสัญญาด้านผลกระทบสิ่งแวดล้อมคุณภาพผลผลิตและวิธีการรับซื้อ	1.827	● ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นจากการทำตามเกษตรพันธะสัญญา ● ระดับของคุณภาพของผลผลิตที่บริษัทจะรับซื้อ ● วิธีการที่จะรับซื้อ
13. การชี้แจงรายละเอียดสัญญาด้านต้นทุน	1.581	● การชี้แจงต้นทุนที่จะเกิดขึ้น โดยให้รายละเอียดอย่างชัดเจน

ตารางที่ 8.17 องค์ประกอบที่อธิบายความแปรปรวนของคะแนนความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของบริษัทที่ทำพันธะสัญญา (ต่อ)

องค์ประกอบ (component)	%ของความแปรปรวน	ตัวแปรในองค์ประกอบ
14. ความสมบูรณ์และรายละเอียดของสัญญาด้านปริมาณรับซื้อขั้นต่ำ	1.519	● การประกันปริมาณรับซื้อผลผลิตขั้นต่ำ
15. ความสมบูรณ์และรายละเอียดของสัญญาด้านการห้ามขายผลผลิตแก่ผู้อื่น	1.506	● การห้ามขายผลผลิตให้กับผู้อื่น

หมายเหตุ: % ของความแปรปรวน หมายถึง ร้อยละที่แต่ละองค์ประกอบสามารถอธิบายความผันแปรของคะแนนความพึงพอใจของเกษตรกรได้ องค์ประกอบที่มีค่า % ของความแปรปรวนที่สูงแสดงว่าสามารถอธิบายความแปรปรวนของคะแนนความพึงพอใจของเกษตรกรได้มากที่สุด

จากผลการศึกษาที่ได้สรุปได้ว่าความพึงพอใจของเกษตรกรที่ทำเกษตรพันธะสัญญามีความสัมพันธ์กับปัจจัยสำคัญ ดังนี้ คือ การให้บริการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ความเอาใจใส่ของบริษัทต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมในชุมชน คุณภาพและบริการด้านปัจจัยการผลิต บริการด้านการรับซื้อผลผลิตและความเชื่อมั่นต่อบริษัททั้งด้านความมั่นคงและเทคโนโลยีการผลิต จะเห็นได้ว่าปัจจัยสำคัญเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของบริษัทโดยตรง เกษตรกรที่ทำเกษตรพันธะสัญญาจะมีความพึงพอใจเพิ่มขึ้นถ้าบริษัทปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม มีการดูแลเอาใจใส่ชุมชน และปรับปรุงการให้บริการด้านปัจจัยการผลิตและการรับซื้อผลผลิต รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นต่อบริษัทให้แก่เกษตรกรมากขึ้น ในส่วนของภาครัฐ ควรกำหนดให้มีหน่วยงานที่มากำกับดูแลและสร้างให้เกิดการแข่งขันระหว่างบริษัทต่างๆ ในการทำเกษตรพันธะสัญญากับเกษตรกร อำนวยความสะดวกให้เกษตรกรมีทางเลือกที่จะทำสัญญากับบริษัทใดก็ได้ เพื่อให้บริษัทต่างๆ กระตือรือร้นและแข่งขันกันปรับปรุงการดำเนินงานของบริษัทตนเองให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

